

21.07

CZWARTEK, GODZ. 19.00, SALA GŁÓWNA

Praświatłość

Jacek Kasprzyk – dyrygent

Ewa Vesin – sopran

Małgorzata Pańko-Edery – mezzosopran

Polski Narodowy Chór Młodzieżowy

Agnieszka Franków-Żelazny – przygotowanie Polskiego
Narodowego Chóru Młodzieżowego

Polska Orkiestra Sinfonia Iuventus im. Jerzego Semkowa

Marek Wroniszewski – przygotowanie Polskiej Orkiestry
Sinfonia Iuventus im. Jerzego Semkowa

Program

Gustav Mahler (1860–1911)

II Symfonia c-moll „Zmartwychwstanie” [90']

Jacek Kasprzyk, fot. Maciej Zienkiewicz

S erdecznie zapraszamy na koncert pod batutą maestra Jacka Kaspzyka! W programie wydarzenia znajduje się *II Symfonia c-moll „Zmartwychwstanie”* Gustava Mahlera, jedno z arcydzieł późnego romantyzmu i jedna z najbardziej monumentalnych kompozycji napisanych w drugiej połowie XIX wieku. W przedsięwzięciu weźmie udział Polski Narodowy Chór Młodzieżowy i Polska Orkiestra Sinfonia Iuventus im. Jerzego Semkowa.

Proces tworzenia *Drugiej* był wyjątkowo długi i żmudny. Dzieło powstawało na przestrzeni sześciu lat, od 1888 do 1894 roku. Najpierw powstał poemat symfoniczny *Totenfeier*. Źródłem inspiracji dla tego utworu były prawdopodobnie *Dziady* Adama Mickiewicza, których tłumaczeniem na niemiecki zajmował się Siegfried Lipiner, przyjaciel Mahlera. Kiedy w 1891 roku kompozytor zaprezentował partyturę tego ognia sławnemu dyrygentowi, Hansowi von Bülowowi, ten miał sarkastycznie orzec, że „jeśli to jest muzyka, to ja nic nie wiem o muzyce”, po czym dodał, że przy dziele Mahlera *Tristan i Izolda* Wagnera brzmi jak symfonia Haydna. Ta surowa ocena powstrzymała Mahlera od komponowania *Drugiej* aż na dwa lata. Środkowe części powstały latem 1893 roku w miejscowości Steinbach am Attersee. Kłopotów przysparzał finał. Mahler koniecznie chciał wykorzystać w nim chór, nie mógł jednak znaleźć odpowiedniego tekstu. Olśnienie przyszło podczas pogrzebu von Bülowa w marcu 1894 roku w Hamburgu. Kompozytor usłyszał wówczas chór wykonujący hymn *Die Auferstehung (Zmartwychwstanie)* Friedricha Gottlieba Klopstocka i postanowił włączyć ten tekst do swojej symfonii, uzupełniając go jeszcze poezją własnego autorstwa.

W listach do przyjaciół, a także w programie jednego z wczesnych wykonań odnaleźć można komentarze Mahlera zdradzające, o jakich wydarzeniach opowiadać miała muzyka. *II Symfonia* składa się z pięciu części. Pierwsze trzy są instrumentalne. Gwałtowne *Allegro maestoso* (czyli mocno skrócona i przerobiona wersja *Totenfeier*) opisuje rozterki protagonisty i walki przez niego toczone, a jej motywem jest zagadnienie życia po śmierci. Mahler zbudował to ogniwo wokół trzech myśli. Pierwsza, gwałtowna, ostra i dramatyczna, prezentowana jest w tonacji c-moll przez kontrabas i wiolonczele zaraz na początku. Druga to wznosząca melodia smyczków w E-dur. Trzecia zaś to liryczny, idylliczny temat grany przez róg angielski, także w E-dur. W ogniwie tym pojawia się także cytat ze średniowiecznej sekwencji *Dies irae*, muzyczny symbol grozy, śmierci i Sądu Ostatecznego. Lekka, taneczna część druga w rytmie lendlera jest spojrzeniem na utracone lata młodości. Ma ona formę ronda. Składa się z dwóch myśli muzycznych, przeplatających się na zasadzie ABABA. A to śpiewny temat wykonywany w tonacji As-dur, zaś B to grany w artykulacji *staccato* temat w tonacji gis-moll. Upiorne trzecie ogniwo, wykorzystujące elementy muzyki klezmerskiej, obrazuje zwątpienie ogarniające bohatera wciągniętego w wir codziennych aktywności. Ogniwo to oparte jest na

temacie humorystycznej pieśni Mahlera *Des Antonius von Padua Fischpredigt* (*Kazanie Antoniego Padewskiego do ryb*), kontrapunktowanej z lirycznymi odcinkami w tonacjach durowych. Kulminacja wyrazowa tego ognia to, zgodnie z komentarzem Mahlera, „okrzyk rozpaczny”.

W najkrótszej części czwartej, zatytułowanej *Urlicht* (*Praświatłość*), kompozytor wykorzystał tekst ze zbioru niemieckiej poezji ludowej *Des Knaben Wunderhorn* (*Cudowny róg chłopca*). Jest to moment powrotu do naiwnej, pełnej ufności postawy wobec Boga. Monumentalny finał kończy się apoteozą idei zmartwychwstania, do wygłoszenia której twórca wykorzystał pełny skład orkiestry, włącznie z organami, dwoma głosami solowymi, a także chórem. Powracają też w tym ogniuwie tematy muzyczne zaprezentowane w poprzednich częściach oraz *Dies irae*, grany przez flet solo, a następnie puzony. Mahler pisał w swoim programie: „Ziemia drży, groby pękają, umarli powstają i wychodzą z grobów w niekończącym się pochodzie”. Odcinek ten symbolizowany jest poprzez potężne crescendo perkusji, po których następuje marsz oparty na *Dies irae*. W kilku miejscach słuchacza zaskakują ponadto odgłosy dwóch zespołów grających muzykę wojskową, umieszczone poza sceną i przeplatające się z muzyką graną przez orkiestrę na estradzie. Symbolizują one trąby wzywające na Sąd Ostateczny. Wielkie wrażenie wywiera *Wielki apel*, czyli odcinek poprzedzający wejście chóru, w którym waltornie i trąbki za sceną przeplatają się z odgłosami dwóch fletów imitujących śpiew ptaków (Mahler wpisał tu w partyturze "wie eine Vogelstimme"). Pomimo długości, mnogości wątków i poziomu skomplikowania *II Symfonia* od momentu prawykonania w 1895 roku cieszyła się wielką popularnością, którą zachowała po dziś dzień.

To potężne dzieło zabrzmiało w interpretacji młodych wykonawców. Polski Narodowy Chór Młodzieżowy to przedsięwzięcie edukacyjno-artystyczne, w którym biorą udział uczniowie i studenci w wieku od osiemnastu do dwudziestu sześciu lat, będący adeptami szkół i akademii muzycznych oraz członkami chórów. Jego celem jest podniesienie poziomu chóralistyki zawodowej w Polsce. Polska Orkiestra Sinfonia Iuventus to zespół powstały w 2007 roku, noszący imię swego założyciela, legendarnego Jerzego Semkowa. W skład orkiestry wchodzi najzdolniejsi absolwenci akademii muzycznych, których wiek nie przekracza trzydziestu lat. Oba zespoły po raz pierwszy wystąpiły w 2021 roku, kiedy pod batutą maestro Andrzeja Kosendiaka wykonały oratorium *Stworzenie świata* Josepha Haydna.

Oskar Łapeta

Sesja edukacyjna i wspólne wykonanie koncertu *Praświatłość*
(II Symfonia c-moll „Zmartwychwstanie”) przez Polski Narodowy Chór Młodzieżowy
oraz Polską Orkiestrę Sinfonia Iuventus im. Jerzego Semkowa
dofinansowane ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Wrocław miasto spotkań

